

До:

Петър Димитров

Министър на Околната реда и Водите,

Костадин Гешев

Директор на РИОСВ Пазарджик

Копие до:

Васил Узунов

Директор на БДИБР

ВЪЗРАЖЕНИЕ

От: Сдружение „Балканка“, БУЛСТАТ 176566443,
седалище: гр. София, ул. „Александър Малинов“
№87

Чрез своя представител: Димитър Йорданов
Куманов

Адрес за кореспонденция: София, ж.к.Стрелбище,
бл.8, вх.Д, ап.87

тел.0887 931 241; dkoumanov@abv.bg

Относно: Допълнен ДОВОС за ИП "Комплексен
проект за развитие на Асарел Медет АД до 2040г."

Уважаеми дами и господа,

С настоящото Ви уведомяваме, че възразяваме най-категорично срещу процесния ДОВОС и срещу реализацията на процесното ИП! След като се запознахме с допълненото здание и със самия ДОВОС, Ви уведомяваме, че ни фръкнаха капите от изненада, тъй като ние имахме доста стари сведения за височината на стената на хвостохранилище Люляковица, но това обстоятелство вече се е променило и стената вече била чудовищните 197 метра висока, а тепърва същата тази стена ще се надстроява с още около 70 метра... с хвост! Ето защо ние разгледахме само този аспект на ДОВОС, поради липсата на време за всичко останало. Все пак, това, което открихме за настоящите параметри и за параметрите на надстрояването на Стената на Люляковица е толкова невероятно и абсурдно, че няма никаква нужда да гледаме нищо друго!

И така, ето Ви някои съображения досежно сигурността на на хвостохранилище Люляковица:

Данните са представени на страници 86-88 в Допълненото задание за ОВОС и на стр.103-115 на ДОВОС, първа част. По същество основните параметри са еднакви, ето защо тук ще цитираме данните от съответните страници на Заданието.

Най-важните параметри в точен цитат от стр.88 от Заданието са:

През декември 2011 г. завършва изграждането на контрастен с дължина 460 m от кота 804 m до кота 830 m, която предпазва съседното поречие от замърсяване.

Съществуващите параметрите на хвостохранилището са:

- Кота плаж - 840,5 m;

- Кота наливна дига – 843 m;
- **Височина на стената – 197 m;**
- Кота езеро – 836,9 m;
- Площ езеро – 994 100 m²;
- Площ плаж – 2 446 000 m²;
- Обща площ на хвостохранилището – 3 440 100 m²;
- Дълбочина на езерото при скатния преливник – 1,20 m;
- Дължина на наливната дига – 1100 m.

Към тях се отбелязват две твърдения от стр.87, които гласят следното:

Хвостохранилището се изгражда в поречието на река Люляковица чрез наливане на отпадъка от обогатителната фабрика.

Крайната кота на надграждане е кота 900

Правният извод, който се налага, е че **до кота 830 метра височината на стената е била 197 метра**, което значи, че е налице намерение стената да се надгради чрез наливане на хвост до кота 900 метра с още 70 метра, **за да стигне обща височина от 267 /двеста шейсет и седем/ метра**. Двеста шейсет и седем метра висока стена от наливан хвост - това чудо вероятно е световен рекорд!!! И това в район с висока сеизмичност по определението на системата Еврокод, доколкото в РБългария няма райони с ниска сеизмичност съгласно националното приложение към БДС EN 1987-1 НА сеизмични въздействия!!!

Извън горепосочения Ужас, на в самия ДОВОС и стр.86-87 от Допълненото Задание са релевирани твърдения, които гласят следното със съкращения:

"Хвостохранилището е съоръжение, в което се съхранява отпадъчен продукт при отделяне на руда в минната индустрия. Проектирането и изграждането на хвостохранилище „Люляковица“ е въз основа на действащото в страната законодателство, свързано с изграждането на хидротехнически съоръжения, сведено най-общо до:

- ***Норми за проектиране на хидротехнически съоръжения. Основни положения, 1985;***
- ***Норми за проектиране на насипни язовирни стени, 1985;***
- ***Наредба № 14 за технически правила и нормативи за проектиране, изграждане и ползване на обектите и съоръженията за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия, от 15 юни 2005;***
- ***Наредба РД-02-20-2. Проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони. Министерство на регионалното развитие и благоустройството, 2012;***
-

Към тези твърдения са относими следните забележки, свързани с правилата и нормите за проектиране:

Теоретично единствените норми за проектиране на близки до хвостохранилища съоръжения наистина са ***Норми за проектиране на насипни язовирни стени БСА 1 и 6/86***, но хвостохранилищата не са язовири и реагирането им при сеизмични въздействия е съвсем различно! Така например, хвостът е много по-тежък от водата, при сеизмични въздействия може да се получи ефектът "втечняване" /Liquefaction/ и т.н. и т.н. Освен това, в 2024г. да проектираш толкова отговорно и рисково нещо по норми от преди 39 години е пълен абсурд!

А у нас няма действащи норми за проектиране на хвостохранилища в земетръсни райони, а пък системата Еврокод не се отнася до язовири и хвостохранилища въобще, с изключение на данните за референтни максимални ускорения на земната основа от картата в Националното Приложение!

От друга страна, ГЛАВА 5 на цитираната в заданието **НАРЕДБА № РД-02-20-2 от 27 януари 2012 г. за проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони** се отнася САМО за водоподпорни съоръжения, но не и за хвостохранилища - член 144 е кристално ясен по въпроса какво се отчита при проектирането на хидротехнически съоръжения за ВОДА, а не за ХВОСТ, която дума не се среща никъде в Наредбата! И в тези норми няма нито една дума как да се отчита ефектът "втечняване"... В ГЛАВА 5, член 145, алинея 3 изисква оценката на риска от ефекта "втечняване", но не е казано как да става това!

Следователно, за хвостохранилища НЯМА НОРМИ!!! ТОЧКА!

В потвърждение на гореизложеното, моля, да се запознаете с едно волеизявление на проф. д-р инж. Димитър Кисляков - председател на *Българското Дружество по Големите Язовири*, споделено със загрижената общественост на една конференция по сеизмично инженерство под надслов "Национална кръла маса: Развитие на националната политика за намаляване на сеизмичния риск", проведена на 20-21 май 2024г. в УАСГ.

Волеизявлението на проф. Кисляков започва от 23:50-тата минута нататък от долното видео в линка, но няма да е зле да видите цялата презентация и другите коментари преди това.

Приятно гледане:

<https://www.youtube.com/watch?v=bd8i76b8F6A>

За всеки случай, ето Ви цялото волеизявление на проф. Кисляков в писмен вид:

"Използвам всеки форум, където става дума за сеизмично инженерство и за риск, да обърна внимание на една грозна дупка в нашата нормативна уредба, отнасяща се до едни съоръжения с огромен вторичен риск. Това са хвостохранилищата. Нищо Няма За Тях!!!"

Има някакво парченце в Правилник за ХТС, общи положения 85-та година, и в Наредбата за минни отпадъци. Тези парчета по-скоро спъват проектантите да не могат да приложат нещо от А до Я. Говоря от скромни лични опит. Не знам какво трябва да се направи в тая държава.

Това са ужасни съоръжения! И България е в челната тройка в цялата история в тая област, световна, по жертви от такава Авария - Згориград 1966..."

Следователно няма как надстрояването на стената на Люляковица да бъде проектирана от хвост в 21-ви век без норми, в страна член на ЕС! Също така и всеки документ и решение, свързано със сигурността на стената на хвостохранилището, биха били нищожни поради липсата на норми.

Нещо повече - предвид огромната ЗАПЛАХА от 267 метра висока стена от наливан хвост за всичко живо, имащо нещастieto да населява Тракийската низина, ние намираме, че преди да се пристъпи към каквито и да било действия по проектиране на процесния Ужас, е необходимо да се проведе **микросеизмично изследване** за уточняване на сеизмичните характеристики на площадката с много по-голяма точност, отколкото е приложима и обичайна за обикновените съоръжения с по-малък рисков потенциал.

Така например, член 141 от гореспоменатата **НАРЕДБА № РД-02-20-2 от 27 януари 2012 г. за проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони**, казва следното:

Чл. 141. Водоподпорни съоръжения от клас IV се проектират по уточнени характеристики на сеизмичното въздействие, които се определят въз основа на микросеизмични изследвания.

Ето защо, досежно микросеизмичното райониране, за което има три думи в самия ДОВОС, ще представим някои коментари по-нататък в изложението

На последно място тука ще обърнем внимание на "компетентния" или не орган, ЧЕ разликата между допълненото задание и доклада по ОВОС основно се състои в това, че в ДОВОС са представени данни за това какви измервания се правят, мониторинг, процедури и прочее алабализми. Ето защо ще напомним, че и хвостохранилището над Згориград също е било наблюдавано и през 1966г. са били забелязани пукнатини в него... ОБАЧЕ, когато мониторингът и останалите алабализми установят нещо такова на Люляковица, абсолютно Нищо няма да може да се направи то де не се излее в Тракийската низина. Единствено ще бъде възможно евентуално да се евакуира населението от огромните площи, които ще бъдат заляти, но земеделието в тях ще отиде на кино завинаги!

ВАЖНО:

Използвайки опыта ни с ДОВОС-а за язовир Яденица, обръщаме внимание ЧЕ в този доклад за Яденица имаше специална глава с описание на сеизмичните характеристики на площадката и на резултатите от микросеизмичното райониране, които, макар и смешно неверни, поне даваха сведения и тема за размисъл. За Яденица също така беше проведено изследване за **"Разстилане на катастрофална вълна"** от авария в стената на язовира. За 20 пъти по-малко по обем водохранилище, с 1000 пъти по-малък рисков потенциал!

В процесния ДОВОС-част 2 за разширението на Асарел има данни за сеизмичните характеристики на площадката от приложимите национални документи за сеизмичния хазарт, а **на стр.217 от част 2 се споменава за микросеизмично райониране от ИГГ-БАН, обаче не са дадени стойностите на максималните ускорения**, които се очакват както в хоризонталните, така и във вертикалното направления. Липсата на тези данни дава повод за тревога, предвид множеството разломи, показани в приложение №24, която ще бъде коментирана по-нататък.

ПО-ВАЖНО:

На стр.217 от ДОВОС-част 2, в раздел **4.3.1.3.2 Активни разломи** се открива следното волеизявление на авторите:

*"Съгласно Детайлното микросеизмично райониране и определяне на проектните сеизмични характеристики на хвостохранилище „Люляковица“, БАН – Национален институт по геофизика, геодезия и география, от 2018 г., в Регионалната зона с радиус 150 km около рудник Асарел“ (Фигура 4.3-5) са идентифицирани **62 активни разлома с обща дължина 2020 km. В локалната зона с радиус 30 km около рудника са установени 2 разлома (Панагюрски и Златишки) и малки части от други 2 разлома (Южноихтимански и Севернософийски).***

Също така, в приложение №24 е показана детайлна карта на разломите в района на контура на рудника, който ще се оформи към 2040г. Картата показва ПЕТ разлома, които преминават през контура на рудника, НО самото хвостохранилище не е показано. И никъде не става ясно, дали през контура на хвостохранилището преминава разлом, или не преминава, което дава още един повод за тревоги на обществеността. Това е особено важно, доколкото в цитираната в ДОВОС **НАРЕДБА № РД-02-20-2 от 27 януари 2012 г. за проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони**, поне общите правила, валидни за абсолютно всички видове съоръжения, казват следното:

Чл. 7. (1) При избора на строителна площадка трябва да се има предвид, че:

1. благоприятни в сеизмично отношение са почвите от групи А, В и С съгласно табл. 1 при ниво на подземните води на дълбочина 4 m и повече, мерено от повърхността на терена;
2. неблагоприятни и малко пригодни за строеж терени в земетръсни райони са:
 - а) силно изветрели земни породи;
 - б) стръмни терени с наклони, по-големи от 1:3, включително скални терени, ако в тях има неблагоприятно разположени повърхнини на хлъзгане (пукнатини, тектонски нарушения и др.);

в) терени, подложени на карстови процеси, на срутване или намиращи се в зоните на минни галерии;

г) терени, разположени непосредствено до нескални скатове;

д) водонаситени, тинести и заблатени почви;

3. непригодни за строеж в земетръсни райони са:

а) терени с пасивни и активни свлачища, ако не са укрепени предварително или строежът изпълнява и укрепителна функция;

б) терени с активни разломи.

.....
(2) Не се допуска строителство върху терени, за които чрез микросейсмично райониране е доказано, че сейсмичният коефициент (K_c) е по-голям от 0,4, с изключение на сградите и съоръженията от клас на значимост I съгласно табл. 2.

На първо място тук отбелязваме колко са важни резултатите от микросейсмичното райониране, които обаче не са представени в ДОВОС! Защото ако сейсмичният коефициент е установен по-голям от 0.4 за площадката, то нормите забраняват всякакво строителство там и на най-елементарните строежи, камо ли на хвостохранилища!

На второ място, отчитайки че всеки разлом е тектонско нарушение меко казано, от горното произтича, ЧЕ площадката на хвостохранилище Люляковица в най-добрия случай е неблагоприятна и малко пригодна, ако разломите от приложение №24 не са активни, и е **не-при-год-на**, ако някой от показаните в приложение 24 разломи е активен. Тука става дума за площадката, че е зле за строителство и на едноетажни сгради дори, а не за хвостохранилища!

На трето място, по отношение на хвостохранилищата, цитираната от авторите на ДОВОС **НАРЕДБА № РД-02-20-2 от 27 януари 2012 г. за проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони**, както беше казано, не дава никакви указания и е неприложима, НО би могло да се счита, че ограниченията за язовири са минималните задължителни ограничения И за хвостохранилища, предвид многократно по-големия им рисков потенциал, отколкото на язовирите. И така, за язовирите, а това значи и за хвостохранилищата, раздел III от цитираната Наредба казва следното:

Конструктивни изисквания към хидротехническите съоръжения

Чл. 171. Водоподпорните хидротехнически съоръжения в земетръсни райони се разполагат в участъци, отдалечени от тектонски разломи, по които могат да възникнат относителни премествания на скалните масиви.

Чл. 172. Основните съоръжения на хидровъзлите (язовирни стени, водоелектрически централи, преливници) се разполагат на скални масиви, в границите на които е изключено възникване на премествания от наличието на разломи.

В процесния ДОВОС не са представени абсолютно никакви доказателства, че стената на Люляковица е отдалечена от разломите, показани в приложение №24, и че движения в тези разломи, които може и да не са активни в момента, са изключени! Всеки неактивен разлом може да се превърне в активен в един миг, и в горните членове очевидно става дума за неактивни разломи, защото строителство върху активни разломи е пълен абсурд и затова е забранено още в член 7 на горещитираната Наредба!

ОЩЕ ПО-ВАЖНО

По данни от стр.108 на ДОВОС първа част, в момента в Люляковица са складирани 126 милиона кубика отпадъци /190 милиона тона/, а след разширението ще се складират до 330 милиона кубика /500 милиона тона/!!!

И тука, за разлика от "компетентните" органи, ние се сещаме за язовир Яденица, който е с обем около едни мижави и смешни 14 милиона кубика вода, а стената му е висока само 108 метра, каменно насипна, а не от намита кал! За този язовир, обаче, е проведено специално изследване за **Разстилане на катастрофална вълна**, а за Люляковица никъде няма данни да е проведено такова нещо!

В процесния ДОВОС няма нито дума за разстилането на катастрофалната вълна. Ами ако някой ден, както на Згориград, се забележат пукнатини в стената или контрастената, или баш в ъгъла между двете, където ще се спуска първо, Кой ще знае населението от кой точно район, на каква площ, ще трябва да се евакуира, бе уважаеми? Тези неща са брутален пропуск, ама всичките Вие сте си глътнали граматиките и не смеете да кажете Гък!

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Когато стената на хвостохранилище Люляковица достигне кота 900 метра и стане висока 267 метра висока, тя ще се нареди на 10-то място в класацията на най-високите язовири в света! Язовири, а не хвостохранилища!

Обаче, за разлика от язовирите, които могат да бъдат извеждани от експлоатация и премахвани, което вече се случва на много места по света, хвостохранилищата се предвижда да остават на местата си вечно, за всички бъдещи поколения занапред. И така над Тракийската низина вече виси и цъка една невероятна бомба със закъснител, която предстои да бъде надстроена до чудовищни размери, не че и сегашните не са.

За тази бомба данните от микросеизмичното райониране са останали скрити от обществеността, няма данни да е изследван рискът от ефекта "Втечняване", не е изследван потенциалът за разстилане на катастрофална вълна от авария в стената, не е доказано, че стената е отдалечена от показаните в приложение №24 разломи и дали някой от тях не е активен, И **НЯМА НОРМИ** за проектирането ѝ!

Не на последно място, предвид чудовищната отговорност на новото съоръжение, такъв проект не може да се допусне без абсолютни гаранции за сигурността, каквито в момента не са представени!!!

Това означава, че не може да се разчита на познанията и готовността на дадена малка група експерти, които са платени от инвеститора да си продадат душата за достатъчно много пари. Потенциалният проект, ако изобщо е възможен предвид изричните забрани за язовирите от горечитираната Наредба, би трябвало да бъде подложен на оценка от Технически Експертен Съвет, съставен от най-добрите специалисти по всички аспекти на проекта, налични в страната, които да оценят проекта, след като се изясни въпросът с нормативната уредба и такава се появи на белия свят!

Такава практика има у нас за супер отговорни проекти, като например Експертния Съвет за оценка на проекта за възстановяването на повредената църква в Бургас Св. Св. Кирил и Методий, който беше част от специално съставен НЕСУТРП по въпроса! Иначе всички "компетентни" или не органи, които биха дали зелена светлина на проекта като го одобряват, ще поемат нечувана отговорност за живота, здравето и сигурността на населението в Тракийската низина!

Очевидно е също така, че тука вече пак става дума за националната сигурност, като се имат предвид потенциалните щети от една авария, липсата на норми за проектиране и липсата даже на данните от проведеното микросеизмично райониране за площадката и изследването на катастрофалната вълна, да не говорим за втечняването. Ето защо предупреждаваме "компетентните" органи да внимават какви точно ги вършат и как точно са допуснали досега стената на Люляковица да е стигнала 197 метра височина, което е достатъчно рисково, камо ли пък сега да се одобрява надстрояване с още 70 метра!

Сдружение „БАЛКАНКА“
www.balkanka.bg

Откажете се навреме, като Ви съветваме в приятелски разговор с Възложителя да положите максимални усилия да Го убедите в безумието на това, което предлага!

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and strokes, appearing to be 'Dimitar Kumanov'.

Съставил:

Член на УС / инж. Димитър Куманов /

Дата 12.06.2024г.